

Høringsuttalelse vedrørende forslag til revidert PEFC skogstandard

Av Kristoffer Landsend, skogbruker

Kravpunkt 20: Bruk av utenlandske treslag

"Ved påskoging og foryngelse etter hogst skal norske treslag benyttes. Utenlandske treslag kan kun benyttes på arealer der det har vært plantet utenlandske treslag for skogbruksformål tidligere. Muligheten for bruk av utenlandske treslag er begrenset til bruk av treslagene sitkagran, lutzgran og lerk, og kun i kyststrøk fra Lindesnes til og med Troms."

Den 19. november 2021 ble deler av det indre/nordre Østlandsområdet herjet av en kraftig storm med orkan styrke. Mange millioner trær ble blåst over ende i det som er beskrevet som en av Norges verste stormer noensinne. Orkanens episenter rammet særlig hardt skogbygda Hedalen, hvor den med voldsom styrke raserte store skogområder. I nedslagsfeltene tok stormen ingen hensyn til treslag eller trærnes sammensetning eller alder, hvorvidt skogen var "naturskog" eller forvaltet skog, om den i sin tid var blitt naturlig forynget eller plantet, om den hadde vært flatehogd tidligere eller aldri tidligere avvirket, eller hvor ens- eller fleraldret den var. I stedet la katastrofen etter seg store sammenhengende totalskadede områder, hvor samtlige trær ned til et par meters høyde brutalt ble blåst overende som rotvelt eller knekt, enten det var gran, furu, bjørk eller andre løvtrearter. Etter et kort, dramatisk døgn var hundretusener av dekar skog/natur blitt totalt ufremkommelig og ugjennomtrengelig for ethvert formål, enten det var i forbindelse med næring, friluftsliv eller rekreasjon. Med ett slag var all tradisjonell kunnskap om hvordan man kan sikre en robust og stormsikker skog i utsatte områder, ugyldiggjort. Som om dette ikke var nok, rammet også den svært kraftige stormen 'Gyda' mange av de samme områdene bare to måneder senere, og til ytterligere naturødeleggelser av tilsvarende slag.

En liknende kraftig storm fant for øvrig sted i samme område i 1934. Fjorårets storm, samt 'Gyda', rammet dermed hele det etterfølgende livsløpet av gammel skog etter 1934-stormen, samt all forynget skog i de nesten 90 årene i mellom.

På grunn av de pågående klimaendringer forventes på våre breddegrader et gjennomgående villere og mer uforutsigbart vær i årene fremover, med økt hyppighet og intensitet av storm og annet uvær. Det setter naturen og skogbruket i en ny situasjon, hvor man må vurdere hva slags klimatilpasninger man bør foreta for å forebygge at naturen legges øde av slike voldsomme katastrofer. Man må regne med at de utsatte områdene vil bli flere, og utslagene mer intense og uforutsigbare, over langt større områder enn vi har vært vant med til nå. Dramatiske naturkatastrofer av et slikt omfang rammer dessuten ikke bare skogbruket tungt, men alt vi vanligvis omtaler som naturen, dvs. trær og skog, plante- og dyreliv, habitater og arts mangfold, friluftsliv, jakt, fiske og rekreasjon. Dessuten kan alvorlige følgeskader som f.eks. kolonisering av granbarkbiller i stormskadede områder lett føre til at også store områder av levende gammel skog i god helsetilstand legges som en ørken på få uker.

Skogbruket er med andre ord ikke unntatt fra den nye klimavirkeligheten, eller fra behovet for å måtte forberede seg på klimatilpasninger. I forbindelse med slike nødvendige tilpasninger bør

vurderinger av treslag kunne være en like naturlig del av skogbrukets verktøykasse, som det er å foredle fram bedre klimatilpassede planter i jordbruket.

Et eksempel på slike verktøy kan være å ta i bruk sitkagran på egnede stormutsatte steder. Skognæringa Kyst SA karakteriserer sitkagran som [mer robust og stormsterk enn mange andre treslag, samtidig som den på vanlig skogmark har en mer moderat naturlig spredningstendens enn vanlig gran har](#). Sitkagranen binder dessuten vesentlig mer karbon (68% mer) enn vanlig gran, i stammen så vel som i skogbunnen. Planting av sitkagran som alternativ bør derfor kunne eksistere tilgjengelig i verktøykassa både som klimatilpasningstiltak (mer stormsterk skog) og som et høyeffektivt klimatiltak (økt karbonlagring både i skogbunn og i tømmer).

Forslaget til ny PEFC-standard legger imidlertid opp til en atskillig mer restriktiv bruk av utenlandske treslag, enn hva Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet gjør i sitt forslag til nye forskrifter. Mens direktoratene ønsker å muliggjøre ansvarlig bruk av slike treslag, vil det foreliggende PEFC-utkastet i praksis umuliggjøre tiltak som gjør det mulig å ta bedre vare på naturen også i en mer stormutsatt fremtid. Dette er kritikkverdig, fordi man i verste fall kan ende opp med store stormfelte områder hvor man risikerer at skogen verken vil la seg gjenreise på kortere eller lengre sikt, og hvor også habitater og artsmangfold vil kunne bli svært negativt påvirket.

Forslag: *Det vil være ønskelig at PEFC reviderer Kravpunkt 20, så det harmoniseres med det foreliggende forslaget fra Miljødirektoratet/Landbruksdirektoratet til nye forskrifter.*

Lenke: [Ny forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål. Oppsummering av høring, tilråding fra Miljødirektoratet i samråd med Landbruksdirektoratet](#)

Kravpunkt 24: Hensyn til rovfugler og ugler

At hensyn tas i hekketiden bør være uproblematisk for alle parter. I utkastet foreslås imidlertid til dels skjerpede retningslinjer for tiltak overfor ubebodde reir. Som før stilles spesifikke betingelser og krav, uten at begrunnelser for tiltak kreves belagt med dokumentasjon. Det er uheldig, da evidensbaserte retningslinjer kan bidra til at tiltakene kan oppfattes som bedre begrunnet og med større legitimitet. Det gjelder ikke minst når tilgangen på effektive dokumentasjonsverktøy, som f.eks. små fotodroner, er så enkel som den er i dag.

Et par eksempler på uheldige formuleringer:

1. *"Hensyn skal tas uavhengig av når det sist var observert hekking på reirplassen."*

Kommentar: Det kan oppfattes som ulogisk å hensynta reir som ikke er i bruk, over ubegrenset tid, når dokumentasjon på bruk over en lengre tidsperiode mangler. Formuleringen foreslås endret til en slik ordlyd:

"Hensyn skal tas i n år etter at det sist ble dokumentert hekking på reirplassen."

2. *"Hensyn skal tas i 10 år etter siste kjente hekking eller så lenge reiret er noenlunde intakt eller blir tydelig pyntet. Fravær av hekking skal dokumenteres."*

Kommentar: Det er ikke rimelig at den nye PEFC-versjonen båndlegger områder dobbelt så lenge som tidligere PEFC-versjon, og stadig uten krav til dokumentasjon. I så måte er kravet til omvendt bevisbyrde heller neppe godt gjennomtenkt. Det er jo påtakelig vanskeligere å dokumentere at noe ikke skjer, enn at noe skjer. Følgelig er det hekking (og siste kjente hekking) som bør kunne dokumenteres, ikke fravær av hekking. Med dagens lett tilgjengelige verktøy (drone) vil man dessuten enkelt kunne foto-dokumentere f.eks. hvorvidt et tilsynelatende forlatt reir faktisk er pyntet, eller om det kan handle om ferskt nedfall fra trekronen over reiret.

Forslag: *"Hensyn skal tas i 5 år etter siste dokumenterte hekking, eller så lenge reiret er intakt og blir tydelig pyntet. Hekking, reirets tilstand og eventuell pynting dokumenteres ved hjelp av drone eller annet egnet fotoverktøy."*

Kravpunkt 9. Genbevaring – skogstrær

"Skogstrærnes naturlige genetiske variasjon skal ivaretas, både gjennom systematisk skogplanteformidling og naturlig foryngelse. Genmodifisert plantemateriale skal ikke brukes. Reglene for bruk av frø og planter i Forskrift om skogfrø og skogplanter legges til grunn."

Det er viktig å ivareta ønsket om bevaring av skogstrærnes naturlige genetiske variasjon. Dét bør imidlertid ikke medføre at man ubetinget stenger for all fremtidig utvikling og bruk av genmodifisert plantemateriale, fordi det i praksis ville innebære et moratorium på norsk forskning, og også på skogbruket, med tanke på potensielle løsninger for klimatilpasning.

I en tid da klimaforskningen er tydelig på at klimaet i Norge vil bli "villere, våtere og mer uforutsigbart", og preget av mer ekstreme utslag av alle slag, er det av stor betydning at man også i Norge forsker på mulige tilpasninger via alle tilgjengelige foredlingsteknikker, inkludert disse nyere, mer presise teknikkene.

Man har i dag to hovedmetoder for foredling via genmodifisering. Mens GMO vanligvis innebærer at nye egenskaper kan uttrykkes ved å hente inn en ønsket egenskap fra en annen plante, innebærer CRISPR (genredigering) at man raskt kan oppnå presise tilpasninger som tilsvarer naturlige genetiske endringer, *uten* at gener hentes inn fra annet plantemateriale.

Følgende kan stå som noen få eksempler på ønskelig norsk forskning på dette feltet:

- Klimatilpasning: Økt motstandsdyktighet mot skader på grunn av tørke, frost, flom og storm
- Karbonfangst og -lagring: Mer effektiv binding av karbon i stamme og i skogbunn
- Skoghelse: Styrket immunitet mot ødeleggelser på grunn av skadeinsekter

Formuleringen foreslås derfor endret til:

Forslag: *"Skogstrærnes naturlige genetiske variasjon skal ivaretas, både gjennom systematisk skogplanteforedling og naturlig foryngelse. Bruk av genmodifisert eller genredigert plantemateriale kan bare skje i overensstemmelse med den til enhver tid gjeldende lovgivning på feltet, innbefattet de til enhver tid gjeldende regler for bruk av frø og planter i Forskrift om skogfrø og skogplanter."*